

A Fővárosi Ítéltábla a Szuper és Társai Ügyvédi Iroda által képviselt felperesnek az L. Nagy és Lombos Ügyvédi Iroda által képviselt I. rendű és II. rendű alperes ellen általános szerződési feltételek érvénytelenségének megállapítása iránt indult perében, amely perbe az I. rendű alperes pernyertessége érdekében az L. Nagy és Lombos Ügyvédi Iroda által képviselt alperesi beavatkozó beavatkozott, a Fővárosi Törvényszék 2018. június 19-én kelt 29.G.42.369/2017/17. számú ítélete ellen a beavatkozó által előterjesztett fellebbezés folytán indult másodfokú eljárásban meghozta az alábbi

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja és a keresetet elutasítja.

Mellőzi az I. rendű alperes perköltségben történő marasztalását és kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű alperesnek 20.000 (húszezer) forint + áfa ügyvédi munkadíjból álló elsőfokú perköltséget, míg az I. rendű alperesi beavatkozónak 30.000 (harmincezer) forint + áfa ügyvédi munkadíjból és 48.000 (negyvennyolcezer) forint fellebbezési illetékből álló együttes első- és másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

1.

A felperes keresetében az I. rendű alperessel 2008. október 8-án kötött kölcsönszerződés I.4. pontja érvénytelenségének megállapítását kérte annak tisztességtelensége folytán a Polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 209/A. § (2) bekezdése és a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló 18/1999. (II.5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 1. § (1) bekezdés b) és j) pontja alapján. Álláspontja szerint a szerződéses rendelkezés kimentési lehetőség nélkül fordítja meg a bizonyítási terhet. Alávetette magát az alperes által vezetett könyvekben és nyilvántartásban foglalt adatoknak, ezáltal lemondott annak lehetőségéről, hogy a felek közötti vita esetén kétségbe vonja az I. rendű alperes által meghatározott tartozás összegét. Az I. rendű alperes jogosult ennek okán a perbeli kikötés, valamint a saját nyilvántartásai révén meghatározni a követelése összegét és azt közokiratba foglaltatni. Mindez azzal a következménnyel jár, hogy az ellene indított végrehajtási eljárást megszüntetni, illetve korlátozni csak akkor tudja, ha az I. rendű alperessel szemben indított perben a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 164. § (1) bekezdése alapján bizonyítja a Pp. 369. § b) pontjában foglaltakat. Mivel a perbeli kikötés kizárólag az I. rendű alperes nyilvántartását tekinti hitelesnek a tartozás meghatározásakor, feljogosítja az I. rendű alperest arra, hogy a saját nyilvántartásai alapján maga állapítsa meg, hogy a felperes teljesítése szerződésszerű-e. Ezzel az I. rendű alperes kizárta abból az egyeztetési folyamatból, amelynek célja - a felek közötti vita esetén - annak megállapítása, hogy szerződésszerűen teljesített-e, így a kölcsönszerződés I.4. pontjának második bekezdése a Rendelet 1. § (1) bekezdésének b) pontjába ütközik.

2.

Az I.r. alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Álláspontja szerint a közvetlen végrehajthatóságot nem a kölcsönszerződés I.4. pontjának rendelkezései biztosítják. A végrehajtás elrendeléséhez - záradékolás esetén - nem szükséges olyan tartalmú megállapodás, amely szerint a saját nyilvántartásai alapján határozza meg a végrehajtandó tartozás összegét, a végrehajtás elrendelése iránti kérelemben ugyanis a végrehajtást kérő köteles megjelölni a végrehajtani kívánt követelés összegét. A kölcsönszerződés I.4. pontja nem módosítja a bizonyítási terhet a felperes hátrányára, hiszen a bizonyítási teher a kölcsönszerződés I.4. pontja hiányában is ugyanúgy alakul, mivel a felperes végrehajtás megszüntetési, korlátozási perre kényszerül annak érdekében, hogy a tartozás összegének nem helytálló voltát bizonyítsa, amely körülmény a közvetlen végrehajthatóság jogintézményének jellegéből fakad a jogszabályoknak megfelelően. Vitatta, hogy a perbeli szerződéses rendelkezés sértené a Rendelet 1. § (1) bekezdésének b.) pontjában foglaltakat.

A II.r. alperes érdemi ellenkérelmet nem terjesztett elő.

Az I. rendű alperesi beavatkozó ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte, csatlakozott az I. rendű alperes által előadottakhoz.

3.

Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy a felek között 2008. október 8. napján létrejött 2312807 számú kölcsönszerződés I.4. pontja érvénytelen. A II. rendű alperest ennek türéseire, míg az I. rendű alperest arra kötelezte, hogy fizessen meg a felperesnek 55.050 forint perköltséget.

3.1.

Ítéletében tényként állapította meg, hogy a felperes és a II. r. alperes mint adósok, valamint az I. rendű alperes, mint hitelező 2008. október 8. napján „CHF alapú szabad felhasználású jelzáloghitelre egyenletes részletfizetéssel 6 hónapos kamatperiódussal, türelmi idővel” elnevezésű, 2312807 szerződésszámú kölcsönszerződést kötöttek. A kölcsönszerződés alapján az I. rendű alperes 79.994 CHF összegű kölcsönt nyújtott, 300 hónap futamidőre adósok részére.

A szerződés I.4. pontja rögzítette, hogy a felek kijelentik és kötelezik magukat arra, hogy bármely elszámolási vita, illetve banki igény kielégítés esetére, vagy a jelen okirat szerinti kölcsönből mindenkor fennálló kölcsön és egyéb tartozás mértékére, a folyósítás tényleges időpontja, a teljesítési kötelezettség lejáratának megállapítása, valamint bármely egyéb, a közvetlen bírósági végrehajtás céljából szükséges tény, adat megállapítása tekintetében az Adós Banknál vezetett számlái, és a Bank nyilvántartásai, könyvei alapján készült közjegyzői okiratba foglalt ténytanúsítványt fogadják el, mint közhiteles, aggálytalan tartalmú bizonyítékot. Ennek megfelelően a kölcsön és járulékaik nem, vagy nem szerződés szerinti megfizetése esetén a végrehajtás alapjául szolgáló, mindenkor fennálló kölcsön- és járuléktartozást, továbbá a fent hivatkozott tényeket jelen okirat mellett, az Adós banknál vezetett számláiról, illetve a Bank nyilvántartásai, könyvei alapján készült közjegyzői okiratba foglalt ténytanúsítvány tanúsítja, amelynek elfogadására a Felek jelen okirat aláírásával kötelezettséget vállaltak. Felek/Adós felkérte a jelen okiratot szerkesztő közjegyzőt, vagy egyébként illetékességgel bíró közjegyzőt, hogy a fenti kölcsönből fennálló kölcsön és járulékaik, továbbá egyéb tartozása mértékét, továbbá a fent hivatkozott tényeket, adatokat esetleges végrehajtási eljárás kezdeményezése esetén, a Bank felkérésére az Adósok banknál

vezetett számlái, a Bank nyilvántartásai, könyvei alapján és nyilvántartásokba való betekintéssel közjegyzői tanúsítványba foglaltan tanúsítsa, e tekintetben a banktitok megtartásának kötelezettsége alól a felmentést megadják.

3.2.

Az elsőfokú bíróság a régi Ptk. 209. §-a, 209/A. § (1)-(2) bekezdései, továbbá a Rendelet 1. § (1) bekezdés b) és j) pontjai, valamint a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) szerződéskötéskor hatályos 21. § (1)-(2) bekezdései alapján vizsgálta a perbeli kikötések tisztességtelenségét. Ítélete jogi indokolásában rögzítette, hogy a perben nem volt vitás, hogy a szerződés fogyasztói szerződésnek, annak I.4. pontja pedig általános szerződési feltételnek minősül. Álláspontja szerint a kikötésben foglaltak a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára változtatják meg és kizárólagosan a fogyasztóval szerződő felet jogosítják fel annak megállapítására,

hogy teljesítése szerződésszerű-e. A szerződéses rendelkezés a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó hátrányára, ezért megállapította annak tisztességtelenségét. A támadott feltételt arra figyelemmel is érvénytelennek tekintette, mivel egyoldalúan - ellentételezés nélkül - az I. rendű alperest jogosítja fel a szerződés alapján fennálló felperesi tartozás összegének kiszámítására, a teljesítés szerződésszerű voltának megállapítására. A közjegyzői okirat alapján elrendelt végrehajtási eljárás kapcsán a felperes csak a végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti perben vitathatja a tartozást, és a Pp. 369. §-a alapján őt terheli annak bizonyítása, hogy a követelés érvényesen nem jött létre vagy megszűnt, ennek folytán a szerződéses rendelkezés a bizonyítási terhet a felperes számára hátrányos módon megfordítja. Megfordítja a bizonyítási terhet abban az esetben is, ha a hitelező indít pert az adóssal szemben a követelés érvényesítése érdekében. A közjegyzői ténytanúsítvány folytán ugyanis az adósnak kell bizonyítania, hogy nem a hitelező által meghatározott összegben áll fenn tartozása. Rámutatott arra, hogy a szerződés a tisztességtelenségnek minősített és semmis szerződési feltétel nélkül is teljesíthető, ezért nincs akadálya a szerződés részleges érvénytelensége megállapításának. A felperes pernyertességére tekintettel az I. rendű alperest kötelezte a perköltség megfizetésére, amely az ügyvédi munkadíjból és a lerótt eljárási illetékből állt.

4.

Az elsőfokú bíróság ítéletével szemben az I. rendű alperesi beavatkozó terjesztett elő fellebbezést elsődlegesen annak megváltoztatása és a kereset elutasítása, másodlagosan annak hatályon kívül helyezése és az elsőfokú bíróságnak a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára történő utasítása iránt; kérte egyúttal a felperes másodfokú perköltségben történő marasztalását. Kifejtette, hogy a szerződés I.4. pontja a Vht. jelenleg hatályos 23/C. § (1) és (2) bekezdésével, valamint a régi Pp. 195. § (1) és (6) bekezdéseivel összhangban álló rendelkezéseket tartalmaz, így a régi Ptk. 209. § (6) bekezdése alapján nem minősülhet tisztességtelenségnek. A szerződéskötés időszakában hatályos 196/2007. (VII.30.) Korm. rendelet 115. § (1) bekezdés c) pontjában foglalt kógens jogszabályi rendelkezésre, valamint ezzel összefüggésben a PSZÁF által korábban kiadott Bázis II. Validációs Kézikönyvben meghatározott követelményekre hivatkozott, amelyek alapján az ingatlant terhelő dologi biztosítékkal biztosított kölcsönszerződés esetén jogszabályi rendelkezés írta elő a bank számára a követelése észszerű időn belül történő érvényesítésének lehetőségét, amelyet a felügyelet csak a szerződés közokiratba foglalásával, illetve ennek alapján a közvetlen bírósági végrehajtás megindításával látott biztosítottnak. Ennek okán a bankot kógens jogszabályi rendelkezés kötelezte a fenti tartalmú szerződés kialakítására, ami nem tekinthető tisztességtelenségnek. A banki tevékenység törvényi definíciójának pedig immanens része, hogy a kölcsön összegét a pénzügyi nyilvántartásba, amely nem csak jogosultság, hanem kötelezettség is. Kifejtette továbbá, hogy a közvetlen

végrehajthatóságot nem a kölcsönszerződés vitatott pontja biztosítja, hanem a közjegyzői okiratba foglalt egyoldalú kötelezettségvállalás és a kölcsönszerződés közokiratba foglalt felmondása, amelyek a Vht. 23/C. §-a alapján a végrehajtási záradékolás feltételeit képezik. Az elsőfokú bíróság így tévesen jutott arra a következtetésre, hogy a bizonyítási terhet a szerződéses feltétel megfordítja, e körben hivatkozott a Kúria Pfv.I.21.783/2016/5. számon közzétett eseti döntésében kifejtett jogi álláspontra. A közjegyzői ténytanúsítvány nem ügyleti okirat, annak kiállítására akkor is sor kerülhet, ha a szerződésben nincs ilyen rendelkezés. A kifogásolt feltétel nem zárja ki, hogy a felperes a tartozás összegét vitassa, az ellenbizonyítás jogát ugyanúgy gyakorolhatja, mint a szerződés I.4. pontja hiányában. A Rendelet 1. § (1) bekezdés b) pontjában foglaltakat sem sérti álláspontja szerint a kikötés, az ugyanis nem vonatkozik arra, hogy a bank akár a saját, akár az ügyfél szerződésszerű teljesítését megállapítsa. A Kúria 1/2018. gazdasági elvi határozatára hivatkozott egyebekben álláspontja alátámasztásaként.

5.

A felperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására irányult annak helyes indokai alapján.

6.

Az elsőfokú bíróság ítéletének jogerőre emelkedett rendelkezése nem volt, ezért azt az ítéletábra teljes terjedelmében vizsgálta felül.

7.

A Fővárosi Ítéletábra elsődlegesen az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezésére irányuló fellebbezési kérelmet vizsgálta, amelyet az I. rendű alperesi beavatkozó a régi Pp. 252. § (3) bekezdésére alapított, annak megalapozottsága esetén ugyanis az ítélet érdemi felülbírálatára nem kerülhet sor. E körben a beavatkozó meg sem jelölte, hogy az ítéleti tényállás mely okból hiányos, illetve a bizonyítási eljárás kiegészítése mely okból lenne szükséges, bizonyítási indítványt nem is terjesztett elő, ezért a Pp. 252. § (3) bekezdése alapján további bizonyítás végett a hatályon kívül helyezés fogalmilag kizárt arra is figyelemmel, hogy a Pp. 164. § (2) bekezdése alapján a bíróság jelen perben hivatalból nem folytat bizonyítást.

8.

Az ítéletábra ezért az elsőfokú bíróság ítéletét érdemben vizsgálta és megállapította, hogy a fellebbezés alapos.

9.

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást az ítéletábra azzal egészíti ki az I. rendű alperesi beavatkozó által csatolt okiratok alapján, hogy az I. rendű alperes 2016. november 10. napján a perbeli kölcsönszerződésből eredő lejárt követelését, annak járulékaival együtt az I. rendű alperesi beavatkozóra engedményezte.

10.

Az így kiegészített tényállásra is figyelemmel az ítéletábra az elsőfokú bíróság jogi következtetéseivel és érdemi döntésével nem értett egyet az alábbiak szerint.

Azt helyesen vizsgálta az elsőfokú bíróság, hogy a perben támadott szerződéses rendelkezés többletjogosultsággal ruházza-e fel az I. rendű alperest, illetve hátrányosabb helyzetbe hozza-e bármilyen módon a fogyasztó felperest.

A kölcsönszerződés I.4. pontja lényegében arról rendelkezik, hogy a felek a fennálló tartozás mértékével, a folyósítás időpontjával és a teljesítési kötelezettség lejáratával összefüggésben az I. rendű alperes által nyilvántartott adatok alapján készült, közjegyzői okiratba foglalt ténytanúsítványt fogadják el aggálytalan tartalmú bizonyítékként.

Egyetértett ezért az ítélőtábla a fellebbezésben foglaltakkal, ugyanis a perbeli szerződéses rendelkezés nem jogosítja fel kizárólagosan a hitelezőt saját teljesítése szerződésszerűségének megállapítására, a felperesnek lehetősége van vitatni a hitelező teljesítésének szerződésszerűségét és vitathatja a hitelező álláspontját is, ha a felperes teljesítését nem ismerné el szerződésszerűnek. Az pedig, hogy a hitelező állást foglalhat a felperes teljesítésének szerződésszerűségéről, nem tekinthető tisztességtelen szerződési feltételnek a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés b) pontja alapján, mivel annak mind a nyelvtani, mind a Tanács 93/13/EGK Irányelvének 3. cikk (3) bekezdése [Melléklet 1. m) pont] szerinti értelmezéséből következően az a kikötés tisztességtelen, amely a fogyasztóval szerződő felet arra jogosítja fel, hogy megállapítsa a saját teljesítése megfelelőségét. Erről azonban a perbeli esetben nincs szó.

Arra figyelemmel, hogy a kölcsönszerződés I.4. pontjában foglaltak -összepszerűen meghatározott követelésre vonatkozó, magyarázatot nem igénylő, kifejezett és félreérthetetlen nyilatkozat hiányában - nem minősülnek a régi Ptk. 242. §-a szerinti tartozáselismerésnek (EBH2000. 309.), joglemondásnak vagy valamely vélelmet tartalmazó rendelkezésnek sem, a szerződési feltétel a bizonyítási terhet nem befolyásolja, így nem sérti a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés j) pontjában foglaltakat sem. Az I. rendű alperes számára nem biztosít ugyanis többletjogokat a tartozás érvényesítésével összefüggésben, ennek okán az ítélőtábla álláspontja szerint nem állapítható meg, hogy a fogyasztót a kikötés hátrányos helyzetbe hozná.

Amennyiben ugyanis az I. rendű alperes a követelés érvényesítése érdekében pert indít, akkor a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 265. § (1) bekezdése alapján őt terheli a bizonyítási kötelezettség a fennálló tartozás összege vonatkozásában. A nyilvántartásai alapján általa csatolt adatok helyességét a felperes a perben vitathatja, a kölcsönszerződés I.4. pontja ezért a bizonyítási eljárás menetét nem befolyásolja. A kölcsönszerződésből eredő tartozás Vht. 23/C. § (1) bekezdésén alapuló végrehajthatóságát pedig nem a perben támadott rendelkezés teszi lehetővé, mivel a közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződés e kikötés hiányában is ellátható végrehajtási záradékkal, a felmondás megtörténtének és a felperes részére történt kézbesítésének közjegyzői okirattal való igazolása alapján. A végrehajtás az I. rendű alperes által közölt adatok alapján rendelhető el, a nyilatkozat alapján készült közjegyzői okirat ugyanakkor nem ügyleti okirat, hanem a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény (a továbbiakban: Kjt.) 111 §-a szerinti jogi jelentőségű tényeket tanúsító okirat. A tanúsítvány kiállítása során a közjegyző az egyoldalú kérelmet foglalja közokiratba, annak alaposságát nem vizsgálja. A kiállított ténytanúsítvány közokirat, amely a Pp. 323. § (3) bekezdése szerint csupán azt bizonyítja, hogy az I. rendű alperes a nyilatkozatát mely tartalommal tette meg a feltüntetett időpontban. Ezért nem alkalmas önmagában arra, hogy a bizonyítási terhet a fogyasztóra hárítsa. A végrehajtási záradék kibocsátása iránti kérelem elbírálása során nem vizsgálja a közjegyző a felmondás jogszerűségét, így a követelés összepszerűségét sem. A végrehajtási záradék kiállítása esetén pedig a fogyasztó a régi Pp. 369. §-a szerinti végrehajtás megszüntetése, vagy korlátozása iránti perben vitathatja a vele szemben érvényesített követelést. A bizonyítási teher ez esetben a pert indító felperest terheli, azonban nem a perben támadott szerződéses rendelkezésre, hanem a végrehajtás megszüntetési és korlátozási perekben irányadó eljárásjogi rendelkezésekre alapítottn.

Az Alkotmánybíróság az 1245/B/2011. számú AB határozatban összegezte álláspontját a Vht. 23/C. §-t is érintően, amely szerint a záradékolást szabályozó rendelkezések nem alkotmányellenesek, a közjegyző által törvényes jogkörében elkészített okirat meghozatalát, valamint annak végrehajtási záradékkal történő ellátását ugyanis ugyanolyan garanciális eljárások előzik meg, mint a bírósági határozatokét. A Vht. szabályai lehetőséget adnak a végrehajtási záradék törlésére, a közjegyző határozatával szemben a fél bírósághoz fordulhat. Az Európai Unió Bíróságának C-32/14. számú ügyben hozott határozata szerint sem összeegyeztethetetlen a záradékolás szabályozása a 93/13/EGK tanácsi irányelv követelményeivel (a C-34/18. számú ítélet [53]-[59] pontjaiban is erre az álláspontra helyezkedett a bíróság).

A perbeli kikötés a szerződésből eredő jogokat és kötelezettségeket tehát nem állapítja meg egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével [régi Ptk. 209. § (1) bekezdés]. Az ítéletábra utal e körben az egységesnek tekinthető bírói gyakorlatra, amely szerint a hasonló szerződéses rendelkezések a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés a), b) és j) pontjában foglaltakat a fentiek szerint nem sértik (EBH2018. G.1., BH2018. 146.).

11.

A fentiekre tekintettel az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét a perköltségre is kiterjedően a Pp. 253. § (2) bekezdése értelmében megváltoztatta és a keresetet elutasította.

12.

Az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatása következtében a felperes az első- és másodfokú eljárásban pervesztes lett, ezért a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján köteles az első- és másodfokú perköltség megfizetésére, amely az I. rendű alperes és I. rendű alperesi beavatkozó jogi képviselőjének elsőfokú eljárással kapcsolatos munkadíjából, valamint az I. rendű alperesi beavatkozó által lerótt fellebbezési illetékből és jogi képviselőjének másodfokú eljárásban felmerült munkadíjából állt. Az ítéletábra a munkadíjak általános forgalmi adóval növelt összegét a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (3) és (5) bekezdésében foglaltakra figyelemmel 20.000-20.000 forintban, a másodfokú eljárásban 10.000 forintban állapította meg. A II. rendű alperesnek költsége nem merült fel, így az ítéletábrának a perköltségéről rendelkeznie nem kellett.

Budapest, 2020. február 18.

dr. Sándor Ottó s. k.
a tanács elnöke

dr. Vasady Loránt Zsolt s. k.
előadó bíró

dr. Balsai Csaba Zoltán s. k.
bíró